

MATERIÁLY

XI MEZINÁRODNÍ VĚDECKO-PRAKTICKÁ KONFERENCE

DNY VĚDY - 2015

27.03.15 - 05.04. 2015

Díl 11

Fiologické vědy

Praha
Publishing House
«Education and Science» s.r.o.

FILOLOGICKÉ VĚDY

METODIKA VYUŽITÍ JAZYKOVÉHO MATERIÁLU

MATERIÁLY

XI MEZINÁRODNÍ VĚDECKO - PRAKTICKÁ KONFERENCE

«DNY VĚDY - 2015»

27 březen - 05 dubna 2015 roku

Díl 11 Filologické vědy

Praha
Publishing House «Education and Science» s.r.o
2015

Vydáno Publishing House «Education and Science»,
Frýdlanská 15/1314, Praha 8
Spolu s DSP SHID, Berdianskaja 61 Б, Dnepropetrovsk

**Materiály XI mezinárodní vědecko - praktická konference
«Dny vědy – 2015». - Díl 11. Filologické vědy.:** Praha. Publishing
House «Education and Science» s.r.o - 112 stran

Šéfredaktor: Prof. JUDr. Zdeněk Černák

Náměstek hlavního redaktor: Mgr. Alena Pelicánová

Zodpovědný za vydání: Mgr. Jana Štefko

Manažer: Mgr. Helena Žáková

Technický pracovník: Bc. Kateřina Zahradníčková

XI sběrné nádobě obsahují materiály mezinárodní vědecko - praktická
konference «Dny vědy» (27 březen - 05 dubna 2015 roku)
po sekcích Filologické vědy.

Pro studentů, aspirantů a vědeckých pracovníků

Cena 270 Kč

ISBN 978-966-8736-05-6

© Kolektiv autorů, 2015

© Publishing house «Education and Science» s.r.o.

Бицко Н.І., Ревенко Ж.А. Деякі особливості конструювання медичних термінів з власними назвами	70
Ревенко Ж.А., Бицко Н.І. Розповсюджені термінологічні одиниці у сфері статистичних досліджень	73
Семенко І.В. До питання про лексичний арсенал криміналістичного дослідження почерку (Частина I)	77
Жанузакова К.Т., Утепбергенова Г. Сана тартысы мен екіге жарылу	81
Тарасова Л.А., Тарасова Ж.С. Комбинирующая форма как часть интернационального слова	85
Джабраилова С.Р. Семантический и когнитивный подходы к изучению метафор с концептуальной областью-источником «неживая природа»	88
Тукебаева А.Б. Пунктуация в дидактическом аспекте	91

SYNTAX: SLOŽENÍ, SEMANTIKA, FUNKCE

Самбаева И.Б. Значение шелка в культуре и языке китайцев	97
Есенғазина Б.Б., Алиева Д.А. Қазақ тіліндегі синтаксетік катынастардың типтері	99
Маслѐнкина Н.Г., Жебеленко О.Г. Характеристика фразео-тематической группы «Интеллектуальные свойства человека» во французском арго	103
Ордабаева Ж. О соотношении понятий «вокативность» и «обращение»	105

Бицко Н.І., Ревенко Ж.А.

Буковинський державний медичний університет, Україна

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ КОНСТРУЮВАННЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ З ВЛАСНИМИ НАЗВАМИ

Поряд з загальними назвами (від лат. *nomina appellativa*) в англійській медичній термінології широко використовуються власні назви (від лат. *nomina propria*, англ. *proper name*). Лінгвістична наука, яка займається їх всебічним вивченням, називається ономастика (від гр. *onomastike*). Власне ім'я, як основний предмет дослідження у лінгвістичній ономастиці, розглядається переважно як мовне явище в аспекті його лінгвістичного та історичного розвитку. Основними загальними розділами сучасної ономастичної науки є антропоніміка (від гр. *anthropos* – «людина» та *onoma* – «ім'я, назва»), топоніміка (від гр. *topos* – «місце» та *onoma* – «ім'я, назва») та космоніміка (від гр. *kosmos* – «всесвіт» та *onoma* – «ім'я, назва»), які в свою чергу поділяються на окремі підрозділи та підвиди. При конструюванні англійських медичних термінів розповсюджене використання одного з підрозділів антропоніміки, який досліджує функціонування власних назв епонімів (від гр. *eponymos* – «той, що дає ім'я»).

Терміни-епоніми є смисловим ядром спеціальної мови і передають основну змістовну інформацію. У сучасному світі в результаті активізації досліджень у медичній галузі з'явилося понад 90% нових слів, що складають спеціальні медичні терміни. Потреба в термінах набагато вища, ніж в загальноновживаних словах. Зростання кількості епонімів-термінів деяких наук випереджає зростання кількості загальноновживаних слів мови, і в деяких науках кількість термінів перевищує кількість неспеціальних слів. Бурхливе утворення нових дисциплін (в середньому кожні 25 років число їх подвоюється) спричиняє собою їх потребу у власній термінології, що призводить до стихійного виникнення термінологій. В умовах «термінологічного потопу» перед фахівцями постає серйозна проблема впорядкування всього масиву термінології. І в цьому випадку на перший план висувається такий важливий аспект, як нормативність.

Термінологія, займаючи в спеціальних мовах центральне місце, володіє певною самостійністю формування і розвитку. Звідси неминуче витікає і деяка самостійність лінгвістичного критерію оцінки терміну, і зокрема, нормативної його оцінки. Процеси терміноутворення і терміновживання – «не стихійні, а свідомі процеси, підконтрольні лінгвістам і термінологам. Норма в термінології повинна не суперечити, а відповідати нормам загальнолітературної мови, в той же час існують і особливі вимоги, які пред'являються до терміну».

Ім'я – це знак, на основі якого індивідуалізується та ідентифікується особа. Власні найменування людей як типові номінативні одиниці є об'єктом вивчення

різних наук, зокрема мовознавства, етнографії, історії, державного права, естетики, психології, філософії. Зустрічаємо власні ім'я і в медичній термінології.

У англійській медичній термінології епоніми мають вигляд термінів-словосполучень, а саме «власна назва – загальна назва». Основне смислове навантаження несе звичайно апелятив (загальна назва), але саме власна назва доповнює медичний термін певною біографічною та географічною інформацією.

З огляду на вказані вище моменти об'єктом свого лінгвістичного аналізу ми обрали англійські медичні терміни-словосполучення, до складу, яких входять епоніми, звернувшись до «Ілюстрованого медичного словника Дорланда». Дуже цікаво, що епоніми зустрічаються в різних смислових конструкціях медичних термінів. Розглянемо деякі з них:

Назви анатомічних органів. *Albinus' muscle* (Альбіноса м'яз) – від прізвища німецького анатома та хірурга Бернарда Зигфріда Альбіноса (1697 – 1770 рр.); *Albrecht's bone* (Альбрехта кістка) – таку назву має базіотична кістка, від прізвища німецького анатома Мартіна Пауля Альбрехта (1851 – 1894 рр.); *Berard's ligament* (Берара зв'язка) – у назві використано прізвище Огюста Берара, французького хірурга (1802 – 1846 рр.); *Bichat's fissure, ligament* (Біша щілина, зв'язка) – Марі Франсуа Ксав'є Біша, видатний французький анатом і фізіолог, засновник наукової гістології і патологічної анатомії (1771 – 1802 рр.); *Dawin's ear, tubercle* (Дарвіна вухо, горбик) – на честь англійського біолога Чарльза Роберта Дарвіна (1809 – 1882 рр.) були названі ці органи.

Назви хвороб. *Almeida's disease* (Алмейда хвороба – паракондіодомікоз) – назва походить від прізвища бразильського лікаря, який в 1898 році перший виявив цю хворобу; *Vamberger's disease* (Бамбергера хвороба) – назва походить від прізвища австралійського лікаря, який вперше виявив симптом цієї хвороби, його роки життя 1822 – 1888; *Corvisart's disease* (Корвізара хвороба) – назва походить від прізвища французького барона Жана Ніколя Корвізара, який був особистим лікарем Наполеона і жив 1755 – 1821 рр.; *Lou Gehrig's disease* (Лу Геріга хвороба) – назва походить від ім'я видатного американського бейсболіста (1903 – 1941), який помер від хвороби, названої його іменем.

Назви медичних приладів. Якщо звернутись до назв катетерів, хірургічних інструментів, які вводять в порожнину тіла для введення чи виведення рідини, було виявлено 26 термінів з епонімами: *Braasch catheter*; *Broviac catheter*; *Castillo catheter*; *Cournand catheter*; *DeLee catheter*; *Pezzar catheter*; *Drew-Smythe catheter*; *Fogarty catheter*; *Foley catheter*; *Garceau catheter*; *Hickmana catheter*; *Judkins catheter*; *Nelaton's catheter* та ін.

Назви оперативних втручань. *Barkan's operation* (Баркана операція) – від прізвища американського офтальмолога Отто Баркана (1887-1958 рр.); *Carden's amputation* (Кардена ампутація) – від прізвища Генрі Дугласа Кардена, англійського хірурга, який помер у 1872 році; *Killian's operation* (Кіл ліана операція) – в

назві прізвище німецького ларинголога Густава Кіл ліана (1860 – 1921 pp.); *Largrey's amputation (operation)* (Ларрея ампутація, операція) – Домінік Жан Ларрей, французький військово-польовий хірург (1766-1842 pp.).

Назви медичних класифікацій. *Angle's classification* (Енгля класифікація) – класифікація порушень змикання зубів; *Black's classification* (Блека класифікація) – класифікація карієсу зубів за подібністю необхідності лікування; *Dukes' classification* (Дюка класифікація) – три класова ступенева система, яка класифікує карциному щодо розміру пухлини; *Chicago classification* (Чиказька класифікація) – класифікація хромосом людини щодо виявлення аномалій, прийнята генетиками в 1966 році у Чикаго; *Denver classification* (Денверська класифікація) – застаріла класифікація хромосом людини за розміром, яка була прийнята генетиками у Денвері в 1960 році; *Paris classification* (Паризька класифікація) – модифікація Чиказької класифікації хромосом людини, розроблена в Парижі у 1971 році.

Аналізуючи вищеназвані англійські медичні терміни, ми відштовхувались від вихідної лексеми, яка покладена в основу назви, її значення та словотворного форманту. Як бачимо, більшість термінів утворено на основі антропонімічних епонімів (прізвища видатних лікарів минулого і сьогодення), топонімічні епоніми (географічні назви) в медичній термінології зустрічаються рідше. При конструюванні медичних термінів прослідковується використання присвійної форми епонімів, що закінчується на *'s*. Але Словник Дорланда відображає тенденцію відсутності традиційних присвійних форм англійської мови для термінів-епонімів. Тобто, аналізуючи терміни ми усвідомлювали, що хоча відсутність присвійних форм стає дедалі загальнішою, але в жодному разі не універсальною. Деякі англійські медичні терміни, як, наприклад, *Argar score* (Ангар шкала), ніколи не мали присвійної *'s*, а поряд з цим для таких термінів-епонімів, як *Christmas disease* (Крістмаса хвороба або фактор) та *Down syndrome* (Дауна синдром), відсутність присвійної форми є фактично історичною необхідністю. Таким чином, можна зробити висновок, що варіація форм, яку можна простежити у Словнику Дорланда, – це лише відображення змін, а не правило використання присвійної форми чи неживання такої.

Наше дослідження свідчить, що саме використання наступних загальних ономастичних принципів, а саме стимологічного, формантного (словотвірного) і лексико семантичного, дозволять максимально розкрити природу номінації складних медичних термінів, визначити міжмовні та міждіалектні зв'язки, вказати на історико-антропонімічний характер іменування термінологічних одиниць, що містять власні назви. Незважаючи на значні успіхи у вирішенні цього проблемного питання, його розв'язання ще потребує значних теоретичних розвідок і практичного дослідження мовного матеріалу окремих ареалів медичних термінів у межах ономастичних систем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англо-Український ілюстрований медичний словник Дорланда. У двох томах. – Львів, «НАУТІЛУС», 2002. – 2688 с.

2. Белецкий А.А. Лексикология и теория языкознания (ономастика) / А.А. Белецкий – К.: Издательство Киевского университета, 1972. – 208 с.
3. Даниленко В.П. Лингвистический аспект стандартизации терминологии / В.П. Даниленко. – М., 2003. – 280 с.
4. Даниленко В.П. Русская эпонимотерминология: Опыт лингвистического описания / В.П. Даниленко. – М.: Наука, 2007. – 246 с.
5. Латинско-русский словарь / И.Х. Дворецкий. – 9-е изд. – М., Медиа, 2005. – 843 с.

Ревенко Ж.А., Бицко Н.І.

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

РОЗПОВСЮДЖЕНІ ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ У СФЕРІ СТАТИСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Сучасна медицина як одна з найрозвиненіших галузей української науки поєднується належним чином організованою національною фаховою мовою, основу якої становить спеціальна лексика. Медична термінологія – це не лише один з найбільших розділів загальної термінології, який об'єднує блоки термінів різних медичних спеціальностей, але й найменш унормована група термінологічної лексики медичних наук, невпорядкованість якої пов'язана передусім з наявністю таких явищ, як полісемія, синонімія, варіантність. Основним чинником, що зумовив неоднорідність складу української медичної термінології, складність її поняттєвої системи, є багатовікова історія розвитку медицини, різноманітність джерел поповнення її словникового складу. Отже, об'єктом нашого дослідження є термінологічні одиниці у сфері статистичних досліджень.

Термін *«статистика»* походить від латинського слова *status*, що спочатку означало положення, стан речей. Звідси утворилося італійське слово *stato*, яке спочатку розуміли як керовану область або державу, а надалі – практичну політику, що полягала в знанні європейських держав. Особи, які володіли такими знаннями, називалися *statista*, що означало державна людина, знавець держави. В XVII столітті *statista*, переходить у німецьку і латинську мови з такою самою назвою. Надалі, у другій половині XVII століття й на початку XVIII століття, від цього слова формується прикметник *statisticus*, що і ввійшов у назву нової дисципліни. Уперше це слово було введено як науковий термін Германом Конрингом у його лекціях, присвячених *«Notitia rerum publicarum»*. Як термін уперше вжив це слово Г. Ахенваль у 1743 році в роботі *«Notitia politica vulgo statistica»*. Під статистикою в той час розумілася сукупність знань про державний устрій,